

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioan. Petri Maffei, Bergomatis, E Societate Iesv,
Historiarvm Indicarvm Libri XVI.**

Maffei, Giovanni Pietro

Antverpiae, 1605

Ex Litteris Hieronymi Rvizii, Ad Praepositum generalem datis Cocini, 28.
Kal. Februarii, 1570.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11473

ex tormentariis globis, ita prateruolantibus, ut mihi uerticē capitis propè abraderent. Quod ad reliqua attinet: Ego & Sebastianus Consaluis & corpore ualemus, & munera Societatis obimus adhuc Dei beneficio sanè feliciter, uersamur autem ferme in uoletudinario cum ægrotis. Nobis ad uoluntatem suā omnino exequendam Deus robur gratiamque sufficiat. Arque ob id ipsum tu nos Pater precibus tuis & sacrificiis adiuuare ne desine. Onore, 6. Calend. Decembris, Anno Domini, 1569.

EX LITTERIS HIERONYMI RUIZII, AD

Propositum generalem datis Cocini, 28. Kal.

Februarii, 1570.

QVONTIAM ex iis litteris, quas ex Europa in remotas regiones hasce pro uestra humanitate perferendas curatis, magnam animi uoluptatem letitiamque percipimus: ad rationem officii nostri pertinere sum arbitratu, ut uicissim istuc, quæ hoc anno in Cocinens Collegio sint gesta, perscriberem.

Habentur in hoc Collegio publicæ scholæ Grammaticæ duæ, ad quas uentitant discipuli ferme ducenti & sexaginta bene morati, uidemque tum in studiis tum in sacramentorum usu ualde proficiunt. Doctrinæ Christianæ præcepta (quæquam multi admodum tenera ætate sunt) cuncti perdicere: complures uerò etiam catechismum in dialogo missum istinc: eundemque ipsi non sine fructu disseminant.

Confessio & communio in aede nostra ita frequens est, celebrioribus festis, præsertim uerò Mariæ Virginis, Corpus Domini sumant serè trecenti uel quadringenti. Idem accidit etiam cū indulgentiæ promulgantur, quarum neophyti per quæ acre desiderium præ se ferunt: & sanè multum ea ratione proficiunt. Primo die dominico aduentus, publicè propositum est Iubileum datum à summo Pontifice anno 1568 ad pacem & felicitatem Ecclesiæ Catholicæ exposcendam. Tanta fuit confitentium uis, ut sacerdotibus nostris octo à matutino tempore ad noctem usque nullum quiescendi spatium daretur. itaque in hoc vno tēplo per eos dies iniere sacrū Eucharistiæ conuiuū circiter mille maxima ex parte neophyti. præterea tantū fraudatæ pecuniæ restitutum, tot sublatæ discordiæ, ita multa piè facta sunt, ut
hac

hæc vna de causa præclarè positum à summo Pontifice hoc Iubilei beneficiū esse videatur: quid si cetera eiusmodi spectes, quæ in reliquo Christiano orbe plurima per eandem occasionem gesta fuisse credenda sunt? Ad conciones tantus est populi concursus, vt suggestū ex æde in plateâ interdū proferre necesse sit: (vt interim eos taceam qui cætera vrbis templa frequentant) idque non sine magno animorū motu lachrymisque, quod scriptum est alias.

Hiemauit hoc anno Cocini Didacus Meneses rei maritimæ pro Lusitaniæ Rege præpositus. classis erat nauū triginta. propugnatores mille numerabatur. ac nobis magnâ ea res attulit voluptatē, quod in tanta hominū militarium turba non modò quies, verū etiā Christiana disciplina mirificè cōstitit: quippe horum militū, qui versantur in India, mos est Sacram Confessionē frequenter obire: & cū Ecclesiasticos & religiosos homines magnopere veneratione, tū verò incipiunt præclarū sibi & honorificū ducere, acceptas ab hominibus iniurias Deo donare liberaliter. Itaq; si quādo rixæ inter eos vel seditiones existant, nullo negotio cōprimuntur. Hyeme exacta, priusquā classis abiret, à cōcionatoribus nostris captum est agi cum classiaris de salute animarum sic, vt ex vniuerso numero, octingenti in æde nostra sese confessionis sacramento expiauerint, quin etiam multi publicis per vrbem ac voluntariis panis admissa lucte piacula. Quid plura? pusillam Quadragesimam paucis illis diebus habuimus. idque magna tum fidelium, tum infidelium approbatione cernentiū, hosce milites, si quid per hyemē grauius deliquissent, sponte deinde ac libenter supplicia subeūtes. Nec solum præfecti militesque, (vt diximus) sed etiam turba naualis & ipsi quoque remiges peccata ritè confessi sunt. Atque hæc adhibita præparatione cuncti admodum læti in Domino conscendere: & ad huius oræ præsidium ex hoc portu profecti Deum habuere sanè propitium, siquidem allatum est, Maurorū naues ab iis captas amplius 40. eosdemque facta aliquoties exscensione, ethnicorum hostium caesis circiter quinque millibus, non laudem solum sed opima etiam spolia retulisse.

Redempti sunt hac hieme aureis quingentis, nostrorum opera cortogatis, Lusitani quinque, qui anno superiore, casu nescio quo, in manus Malauarium Maurorum inciderrant. ii cū ad Collegium hoc deinde venissent Deo

Domi-

Domino gratias acturi, latissimos nobis nuntios attulere, ceteros Christianos qui adhuc redimendi supererant, quamquam multis vexatos incommodis & cruciatibus, firmos nihilominus in Catholica fide persistere. Adolefcentulum, qui nostra gymnasia frequentauerat, alligatum ad arborem pedibus manibusque, conati erant Mauri intentis in eum arcibus & sagittis ad Christum deferendum impellere: quibus ille inter ipsos terrores animo forti magnoque responderat, se vita potius priuatum iri, quam fide: quocirca desperata re Mauri ab incæpto desisterunt, ita tamen ut eum deinceps qualibet quamuis leui de causa calcibus fustibusque malè multarent. Alium tenera admodum ætate puerum pollicitationibus ac minis in fraudem induxerant, id ubi reliqui sensere captiui, consensu omnes ad eum puerum, seque ad eius pedes abijciunt flêtes, ac præsertim vir quidam ex eo numero nobilis: quorum suasu ac monitis puer ita permotus est, ut obortis repente lacrymis, se utique deceptum fuisse responderit, sed moriturum potius quam à religione Catholica recessurum: atque hanc pietatem suam comprobauit præclare: nam ultro ipsemet se hostibus obtulit, apertè denunciâns sese Christianum esse: qua re indignati Mauri vinculum ad arboris truncum sagittis petere primùm, deinde etiâ ingulare aggressi, denique desiere, illius obstupefacti constantia. Nec tamen eundem exitum alii Christiani sortiti sunt: quos eximia fortitudine perferentes in Christi Domini cõfessione crudeliter interemptos esse cognouimus. O prædicandam Domini bonitatè, qui miseris hisce temporibus, in media barbaria, dereliquit fide septem millia, quorum genua non sunt curuata ante Baal.

Venio ad huius anni messem. Octaua sancti Spiritus feria profecti è nostris aliquot ad Palurtenfes neophytos, qui passuum hinc tribus circiter millibus oram maritimam incolunt: obuios illos in itinere habuimus, amantissimèque accepti sumus hospitio cuiusdam ethnici ætate iam proeclata viri primarii: ibique de suscepta religione retinenda sermo ad neophytos habitus primùm, deinde prolatam regis Cocini diploma, & recitata littera, quibus priuilegia continentur ab eodem Rege proposita iis qui sese ad Christum adjunxerint, qua res multis noua, cunctis accidit iucundissima, hospiti nostro præsertim: idè que antequam inde dis-

cellimus

cessimus pollicitus est, se Christianū fore cum suis: & quam inimicus homo rem deinde impedire conatus est, speramus tamen illum promissa facturum. Post hæc variis locis sanè quàm opportunè Catechismus est habitus: accedebat illud etiam, vt à Catechismo nostri sese adhibitis interpretibus in ethnicorum cætus infererent. Euangelium prædicantes, adiuuantibus eos item in opere amicis atque discipulis, qui pro sua parte non desunt auditores ad verbū Dei cōnuocare, atque ad Christianæ fidei veritatem allicere. Itaque die qui fuit visitationi Mariæ Virginis sacer, primus huius anni baptismus ad hunc modum est peractus. Aliquot primū diebus nostri Catechismo vacarunt: deinde vbi dies adfuit baptismi, candidati omnes ad Christianum veterem conuenere, virum locupletem & honoratum, qui cū apud eos omnes parentis, tum verò apud nos socii atque adiutoris egregii locum obtinet. Gasparem Ægidium nomine: atque vbi maturum fuit, sub signis omnes agmine prodire cum tibiaram tubarūque concentu, ramos palmarum tenentes, indicium victoriæ eius, quam Dei beneficio de spiritalibus nequitiiis deportauerant. Ad ædem sacrā appropinquantibus processit obuiam clericus vnà cum vrbis Præfeto & Episcopo, & magna ciuitatis parte, actus eiusmodi eximia pietate ac studio concelebrare solitæ. Episcopus è candidatis pauperrimum quemque delegit, quos partim ritè susciperet, partim etiā manibus ipse suis ablucet. à Præfeto etiam nonnulli suscepti sunt, idemque se in cæteros valde humanum atq; honorificum præbuit. id ipsum à ceteris principibus factitatum. Baptizati autē sunt eo die (quæ Domini nostri clementia ac benignitas est) viginti supra ducentos.

Inde rursus nostri in opus exiere, cumque festo die Sanctorum omnium præfectus ad ædes nostras baptizandum perduceret magistrum fabrum naualium regis Lusitaniæ: per eam occasionem conuenere etiam ii, qui recentissimi nostrorum hortatu ad Christum sese cōuerterant. Itaq; renati sacro baptisate sunt eò die octoginta nō sine solemni cerimonia & cantibus.

Porrò nos ex ea re fructum animi præcipuum capimus, quòd alia nulla nisi æternæ salutis ratio hosce homines, vt Christum profiteantur, adducit. Itaq; nec vestes in Baptismo nouas, nec aliud omnino à nobis præter spiritalia expe-

ctant

stant aut flagitant, nisi forte granum aliquod benedictum è ceruice gestandum: nec verò deinde per inconstantiam ac leuitatem a Christo desciscunt: quinimo magno sibi decori esse nomen Christianum existimant, & ceteros ad veritatem studiose conantur ab impiarum opinionum peruersitate traducere: quo in genere nonnulla perfringam.

Quidam ex hisce neophytis, licet à nonnullis veteribus Christianis non modò graniter offensus esset, verum etiam oppressus atque vexatus, non tamen ideo desistit, quominus Christianam rem procuraret egregie. Paucis igitur hisce diebus duos homines ad Deum verum à demonis cultu conuersos ingenti gaudio perduxit ad nos. Puer Haires (hoc enim nomine appellatur certus ordo militarium hominum) vt baptizatus est ipse, ethnicos adiuvare statim aggressus est: triduoque alium Nairem ad nos adduxit, itemque paulo post Indos alios duos tréve, tanta cum animi letitia, vt eadem in nos redundaret.

Mauræ cuidam erat filiolus, quam illa siue quòdam Christiana sacra propensum cerneret, siue alia nescio quæ de causa, vt erat immanis & fera mulier, captum defodit viuum ad fauces vsque, ingenti superimposito lapide, vt lentiori cruciatu paulatim extingueretur. Verum per commodè factum est, vt hiatus existeret quidam, ex quo prætereuntes viatores puer posset aspicere. Accidit igitur vt illaciter haberent Christiani aliquot: quos ille conspicatus, quanquam adhuc Lusitanicæ lingue imperitus, è saxo vociferati, & duo illa verba, Christum exopto, satis aperte pronuciare: accurrunt illi statim, & amoto lapide puerum extrahunt. atque vnus ex iis ad gubernatorem illum adducit, alius ad nos rectè properat flagitans, vt eò mittatur aliquis, puerum vellet fieri Christianum. Itaque mater in custodiam tradita: puer in ardes nostras acceptus, ac deinde Baptizatus est.

Regius præfectus, quem in Christiana re adiuuanda nostri valde studiosum experimur, vnà cum rectore nostro adit ad Cocini regem, alio quodam in oppido commorantem, vt per eum liceret ibidem templum exstruere neophytis Palurtensisbus inquilinis. Annuente rege, continuo præfectus ipse misit, qui materiam ædificandi eandem

con-

conueherent: quin etiam domum, quam ibi possidebat, eius rei gratia diruit. In reditu uero ad uicinam insulam rectorem perduxit, ut cum eius insulae regulo de Christiana religione ageret, qui sane regulus ualde se facilem praebuit, dixitque sperare sibi Dei beneficio datum iri, ut non nisi Christianus ex hac uita discederet. Vos cum quaeso istic Domino supplices commendate.

Antequam classis ex hac statione discederet, decursus milites & varia simulacra praeterum exhibita, primum a classariis, tum octauo post die a Lusitanis inquilinis, postremo etiam a neophytis Cocinensibus, a quibus diligenter est cautum, ne quis ethnicus (quod opulenti quidam ostentationis causa tentauerant) se in ipsorum agmen infereret. Ei decursioni honoris causa operam dedere tum Ciuitatis Praefectus, tum etiam classis dux, & ceteri principes, ita ut in eo ludicro & aciem struerent, & ordines ipsimet ducerent. Neophyti autem duorum circiter millium numerum implebant, uario telorum genere, magna tamen ex parte sclopiis instructi, omnes uero egregio corporis ornatu, & quidem copiosius (ut sunt pecuniosi & gloriae cupidi) ita sumptuoso, ut proxime ad Lusitanos accederent. Aestate ineunte instructis aere suo biremitibus quinque, in expeditionem sine ullo stipendio pro Lusitaniae rege profecti sunt: iamque praecleari de ipsorum uirtute nuntii afferebantur. Cocini rex adhuc in sua caecitate persistit: is cum per hyemem in morbum incidisset: non incommoda occasio uisa est urbis Episcopo, itemque Rectori nostro conueniendi hominis, eumque salutaribus monitis adiuuandi. Ad eum igitur ambo profecti, in ipso regiae vestibulo superstitiones & nefaria sacra permulta reperiunt, quibus barbari pro ipsius incolumitate operabantur: regiam uero ariolis brachmanibusque referta, quibus ille aded deditus est ut quamuis praeclearum intelligeret, quamobrem illuc Episcopus rectorque se conuulissent, nihil tamen idcirco de sua obstinatione remisit. Itaque aliud nihil eo itineris labore ab Episcopo & rectore perfectum est, nisi ut officium uterque praestaret, simul etiam ut cum dynastis quibusdam, qui ad regem socium ac patronum pro amicitia uenerant, agerent de rebus diuinis, & ab iisdem impetrarent, ut impune liceret in posterum in ipsa uinditione Euangelium promulgare.

Reguli duo huic orae finitimi, iungendae cum Lusitanis amici-

amici-

amicitiæ percupidi, Christianæ doctrinæ magistros, adeo enixè petierant, ut è re communi rector noster esse omnino statueret, duos è nostris ed legari, qui eadem opera neophytos etiam illius regionis inuiserent, quos iam diu adierat nemo. Profecti igitur quemadmodum accepti sint, cognoscetis ex eorum litteris ad rectorem scriptis in hanc sententiam. Excepti sumus ab hisce neophytis magna ipsorum lætitia & gaudio; nec non ipsi ad quos tendebamus reguli, multis rebus declarauerunt quàm sibi gratus esset nos aduētus. Quorum alter inuentus a nobis est ad sua illa placanda numina circum lapidem molarem festiùs cum digitorum crepitu cursitans, cum se priùs in stagno quodam religionis causa lauisset. Is ea ceremonia peracta, peramãter egit nobiscum, confirmauitque promissa. Gaspar Agidius amicus noster, & huiusce comes itineris, valde huic hominibus notus est, huic ferme trecenti polliciti sunt, qui primus in templo, quod ibi exstruendum est, baptismus habebitur, in eo baptismo se nomina Christo daturus. Verùm ut Malauarica hæc gens ferè perfidiæ laborat infamia, pro ipsis magnopere orandus est Dominus, ut quod receperat perfoluant.

In iis qui Cocini regem ægrotum officii causa inuiserant, rex Porcadæ fuit, quæ regio distat hinc leucas ferme viginti. Is deinde præfectum huiusce præsidii conuenit, præfectus verò confestim ad se rectorem nostrum accersuit. Actum est ab utroque de re Christiana cum rege, qui pro eo quanti Lusitanorum amicitiam facit prolixè concessit, ut Christianam religionem in ipsius regnum inferre palam ac libere liceat: quin etiam præuilegia neophytis eadè que Cocini rex tribuit patenti diplomate: Ut nemini in posterum suscepta Christiana religio fraudi sit, nec idcirco quique omnino vel de re familiari, vel de iure testandi, vel de honore ac dignitate deperdat: ut iurisdicctio Ecclesiastica sit pænes Episcopum: ut templa nostra noxiis nõ modò Christianis, verùm etiam ethnicis pro alyo sint: denique ut nemo Christianæ fidei nomine in periculum vocetur: & alia eiusmodi.

Ethnicus erat quidam copiosus ac nobilis, quem fratres nostri & alii ipsius amici non semel à nefario demontis cultu abducere frustra contenderant. Is ipso, ni fallor, S. Iacobi die natali, nostris ea loca obeuntibus, & ex itinere saluantibus

stantibus hominem, gratulabundus obviam prodit, dixitque sibi
 ea nocte quiescenti visam pulcherrima speciem mulierem, summa-
 que oris & corporis dignitate, (quam ipsemet pro ea consuetudi-
 ne, que illi cum Christianis est, beatam Virginem nominabat) eam
 que ad se in hæc verba locutam esse: Hac iter habebit cras man-
 e Sacerdotibus Christianis vnus, tu quicquid ille iusserit facito,
 & quoniam vultis (inquit) me Christianum esse: en præsto sum
 cum vniuersa familia: itaque paulo post in hoc nostro Collegio
 baptizatus est.

Quod nullum adhuc esset Cocini domicilium excipiendis alie-
 dique catechumenis, nonnulli idcirco à Christi professione re-
 rardabantur. quamobrem Aegidius noster vltro id sibi met oneris
 depoposcit, catechumenos præsertim virilis sexus gratis alenda
 apud se, dum ædes ad eam rem publicæ comparantur. Aegidii
 virtutem imitata vidua quædam honesta mulier, non modò alen-
 dis, verùm etiam instituendis feminis operam & impensam beni-
 gnè pollicita est. Nonnullam etiam pecuniæ summam ad id ipsam
 pii quidam homines contulerunt.

Proxima Circumcisionis Christi Domini nostri solemnia, 83
 anniuersariam eius diei celebritatem auxit etiam baptismus in si-
 gnis capitum 160. quo in baptismo tum Episcopus tum Urbis
 præfectus, qua solent pietate officioque, versati sunt, quo lætiora
 essent Anni 1570 ineuntis exordia, quibus exitum speramus fore
 persimilem. Qui per nostros hoc anno Cocini ab impietate re-
 uocati & salutari baptismo loti sunt, si extremum hunc bap-
 tismum annumeres, quingentorum circiter (quæ Dei benignitas
 est) summam efficiunt. Quod reliquum est, te pater optime, &
 reliquos omnes, qui in isto sunt orbe socios obsecramus, vt nos
 Domino commendare ne desinat in Christiana causa laboran-
 tes, tam remotis in regionibus tamque inter sese disunctis. Coc-
 cini, ex Collegio Matris Dei, 18. Kal. Feb. 1570.

F I N I S.

ee

EPISTOLÆ